

VOLBY DO SENÁTU

Podle Ústavy České republiky, která nabyla účinnost dne 1. ledna 1993, je zákonodárná moc svěřena Parlamentu České republiky, který má dvě komory: Senát a Poslaneckou sněmovnu.

Senát má 81 členů, je ústavní institucí trvalou, nemůže být rozpuštěn a každé dva roky je z jedné třetiny obnovován. Do Senátu může být zvolen každý občan ČR starší 40 let, který má právo volit. Senátoři jsou voleni podle zásad většinového systému v 81 jednomandátových volebních obvodech na 6 let, občané tedy volí 81 konkrétních osobností. Každé dva roky probíhají volby ve třetině volebních obvodů. Volby se konají ve dvou kolech. Senátor však může být zvolen již v 1. kole, získá-li nadpoloviční většinu odevzdaných platných hlasů. Do 2. kola postupují dva nejspěšnější kandidáti.

První volby do Senátu se konaly v roce 1996, bylo v nich zvoleno všech 81 senátorů, třetina z nich na 2 roky, třetina na 4 a třetina na šest let. Po dvou letech se konaly další volby, a to již jen v té třetině obvodů, ve které byli senátoři zvoleni na 2 roky. Pravidelné volby se konaly v letech 1996, 1998, 2000, 2002 atd. V případě, že některému senátorovi zanikne mandát, konají se volby doplňovací.

KOMPETENCE SENÁTU

Senát

- projednává návrhy zákonů postoupené Poslaneckou sněmovnou (může je schválit, zamítnout či vrátit s pozměňovacími návrhy); ústavní a volební zákony není možné přijmout bez jeho výslovného souhlasu
- navrhuje zákony
- vyjadřuje se k návrhům legislativních aktů a dalším dokumentům Evropské unie, podává žalobu ve věci porušení zásady subsidiarity aktem Evropské unie
- přijímá zákonná opatření, je-li Poslanecká sněmovna rozpuštěna
- dává souhlas k ratifikaci mezinárodních smluv
- spolu s Poslaneckou sněmovnou vyhláší válečný stav, vyslovuje souhlas s pobytem cizích vojsk na území ČR či s vysláním ozbrojených sil mimo území ČR
- předseda Senátu vyhláší ve volbu prezidenta republiky
- nově zvolený prezident republiky skládá slib do rukou předsedy Senátu na společné schůzi obou komor, předseda Senátu přijímá abdikaci prezidenta republiky
- vyslovuje souhlas se jmenováním soudců Ústavního soudu
- volí členy Rady Ústavu pro studium totalitních režimů
- pouze Senát může podat se souhlasem Poslanecké sněmovny žalobu proti prezidentu republiky k Ústavnímu soudu
- předkládá prezidentu republiky návrhy na propuštění nebo udělení státních vyznamenání
- navrhuje Poslanecké sněmovně 2 kandidáty na funkci Veřejného ochránce práv a 2 kandidáty na funkci jeho zástupce
- navrhuje prezidentu republiky kandidáty na funkci předsedy a inspektorů Úřadu pro ochranu osobních údajů

SENÁT JAKO ÚSTAVNÍ POJISTKA

Dojde-li k rozpuštění Poslanecké sněmovny, přísluší Senátu přijímat zákonná opatření ve věcech, které nesnesou odkladu a vyžadovaly by jinak přijetí zákona. Bezpodmínečného souhlasu Senátu je potřeba při přijímání ústavních zákonů a některých dalších zákonů, např. volebních.

FUNKCIONÁŘI SENÁTU, ORGÁNY SENÁTU

Na první schůzi po každých volbách do Senátu senátoři volí předsedu a místopředsedy Senátu. Dále Senát na počátku každého funkčního období zřizuje kromě zákonem předpokládaného

Organizačního a Mandátového a imunitního výboru další výbory. Jejich počet, název a u většiny z nich ani náplň práce nejsou zákonem stanoveny, rozhoduje o tom Senát na své schůzi. Senátoři pracují v následujících výborech:

- Organizační výbor
- Mandátový a imunitní výbor
- Ústavně-právní výbor
- Výbor pro hospodářství, zemědělství a dopravu
- Výbor pro územní rozvoj, veřejnou správu a životní prostředí
- Výbor pro vzdělávání, vědu, kulturu, lidská práva a petice
- Výbor pro zahraniční věci, obranu a bezpečnost
- Výbor pro záležitosti Evropské unie
- Výbor pro zdravotnictví a sociální politiku

Výbory projednávají věci, které jsou jim přikázány, a věci, na jejichž projednávání se usnesou. S výjimkou Organizačního výboru a Mandátového a imunitního výboru může být senátor členem pouze jednoho výboru. Předseda a místopředsedové Senátu jsou členy jen Organizačního výboru. Členové vlády mohou být zároveň poslanci nebo senátoři, nemohou však být předsedou či místopředsedou Senátu ani členem výborů či komisí Senátu.

Pro řešení určité problematiky může výbor zřídit se souhlasem Senátu **podvýbor**. Jejich členy mohou být i senátoři z jiných výborů.

Komise Senát zřizuje zejména tehdy, jedná-li se o úkoly dotýkající se působnosti více orgánů Senátu anebo o úkoly, které nejsou v působnosti žádného ze Senátem zřízených orgánů. Členy komisí mohou být kromě senátorů i další osoby. Na počátku funkčního období Senát jako první bere na vědomí ustavení Volební komise.

Senát má tyto komise:

- Volební komise
- Stálou komisí Senátu pro krajany žijící v zahraničí
- Stálou komisí Senátu pro práci Kanceláře Senátu
- Stálou komisí Senátu pro rozvoj venkova
- Stálou komisí Senátu pro Ústavu ČR a parlamentní procedury
- Stálou komisí Senátu pro sdělovací prostředky

Senát má také možnost ustanovit některé dočasné komise. Senát rovněž volí své zástupce do meziparlamentních organizací. Tyto stále delegace jsou společné s Poslaneckou sněmovnou.

Senátoři se mohou sdružovat v **senátorských klubech** podle příslušnosti k politickým stranám a politickým hnutím, za něž kandidovali ve volbách. Senátorský klub mohou zřídit i senátoři, kteří ve volbách kandidovali jako nezávislí či senátoři nominovaní stranami nespĺňující podmínku potřebného počtu senátorů pro ustavení klubu. Každý senátor může být členem jen jednoho senátorského klubu. K ustanovení senátorského klubu je třeba nejméně pěti senátorů.

LEGISLATIVNÍ PROCES

Návrhy zákonů se podávají Poslanecké sněmovně. Může je podat poslanec, skupina poslanců, Senát, vláda nebo zastupitelstvo kraje. Všechny návrhy zákonů s výjimkou zákona o státním rozpočtu, které projednává pouze Poslanecká sněmovna, jsou po schválení Poslaneckou sněmovnou postoupeny Senátu.

Organizační výbor Senátu přikáže tyto návrhy zákonů výborům k projednání. Zároveň doporučí předsedovi Senátu termín a pořad schůze.

Senát má na projednání „běžných“ návrhů zákonů třicetidenní lhůtu. Senát může vyjádřit vůli se návrhem zákona nezabývat, schválit jej, zamítnout či vrátit s pozměňovacími návrhy. Pokud

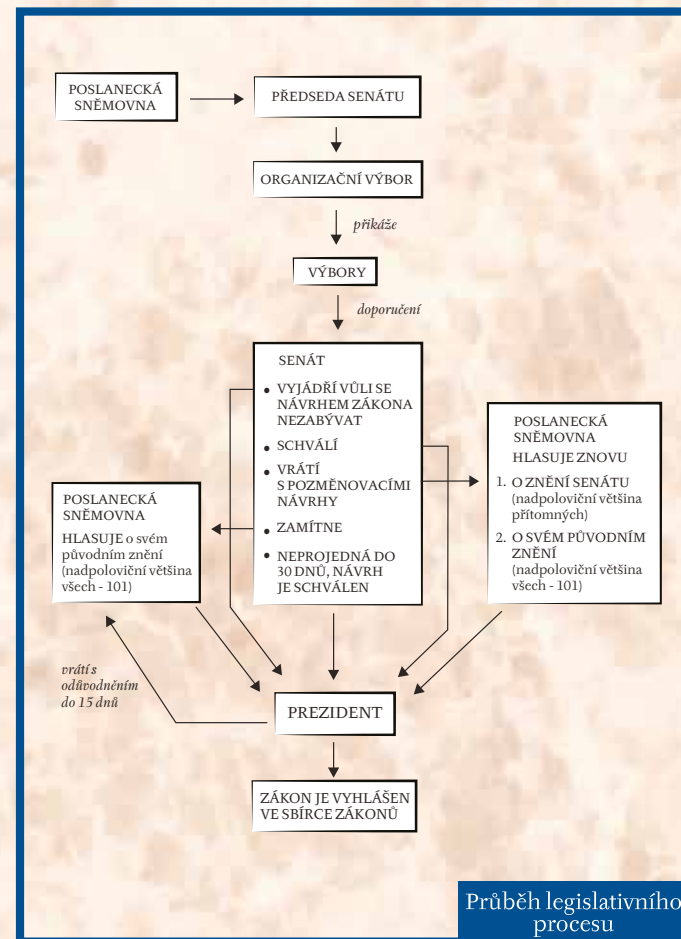
Senát nepřijme žádné usnesení, uplynutím lhůty platí, že je návrh zákona přijat. V případě vrácení návrhu zákona s pozměňovacími návrhy o něm Poslanecká sněmovna hlasuje znovu.

Nejprve hlasuje o znění schváleném Senátem; k jeho přijetí je potřeba hlasů nadpoloviční většiny přítomných poslanců.

K opětovnému přijetí návrhu zákona ve znění schváleném Poslaneckou sněmovnou je potřeba hlasů nadpoloviční většiny všech poslanců, tedy 101 hlasů. Poslanecká sněmovna hlasuje o všech pozměňovacích návrzích najednou, nemůže si vybrat pouze některé z nich.

V případě zamítnutí návrhu zákona hlasuje Poslanecká sněmovna o tom, zda trvá na svém původním znění. K přijetí je potřeba hlasů nadpoloviční většiny poslanců, tedy 101 hlasů. Nezáská-li návrh dostatečný počet hlasů, není návrh zákona přijat.

Návrhy ústavních zákonů včetně novely Ústavy ČR (i novela Ústavy je zákon) musejí být schváleny oběma komorami, a to hlasy tří pětín všech poslanců a tří pětín přítomných senátorů. Poslanecká sněmovna tedy nemůže v tomto případě Senát přehlasovat. Obdobně je tomu v případě volebních zákonů, zákona o jednacím řádu Senátu a zákona o styku obou komor. Při projednávání těchto návrhů zákonů neběží Senátu třicetidenní lhůta.

Také Senát jako celek má zákonodárnou iniciativu. Návrh zákona, který podává Senát Poslanecké sněmovně, mohou k projednání v Senátu navrhnout jednotliví senátoři nebo výbor nebo komise Senátu. Pokud je návrh senátního návrhu zákona schválen, postoupí jej předseda Senátu na základě usnesení Senátu Poslanecké sněmovně. Zároveň je některý ze senátorů pověřen, aby návrh zákona v Poslanecké sněmovně odůvodnil.

SENÁT A EVROPSKÁ UNIE

Dne 1. května 2004 přistoupila Česká republika k Evropské unii. Novela jednacích řádů Senátu upravila součinnost Senátu s vládou v otázkách souvisejících se závazky vyplývajícími z členství České republiky v Evropské unii. Senát resp. jeho pověřené výbory (Výbor pro záležitosti Evropské unie a Výbor pro zahraniční věci, obranu a bezpečnost) se nyní pravidelně zabývají také návrhy legislativních aktů Evropské unie, stanovisky vlády k nim a komunikačními či jinými „evropskými“ dokumenty. Průběžně je také aktualizována internetová stránka Senát a Evropská unie.

SENÁT A VEŘEJNOST

Schůze Senátu jsou veřejné, pokud se Senát neusnese, že schůze nebo její část je nevěřejná. To se týká zvláště projednávání utajovaných otázek souvisejících s obranou nebo bezpečností státu. Projednávání návrhů zákonů a zákonných opatření je vždy veřejné. Veřejnosti, hostům a zástupcům sdělovacích prostředků jsou vyhrazena místa, ze kterých mohou průběh schůze Senátu sledovat. Tytéž zásady platí pro schůze senátních výborů a komisí. Veřejné jsou i senátní publikace (senátní tisky, těsnopisecké zprávy o schůzích Senátu, přijatá usnesení a protokoly s výsledky hlasování).

Na základě návrhu nejméně pěti senátorů nebo výboru Senátu se Senát může usnést na konání veřejného slyšení. To je určeno k projednání určité otázky v působnosti Senátu se znalci a jinými osobami, které mohou podat informace o projednávané otázce. Veřejné slyšení může uspořádat i každý výbor Senátu k problematice spadající do jeho působnosti.

Jako komora Parlamentu je Senát adresátem řady petic, které projednává pověřený výbor a pravidelně o tom informuje plénum. Účelem této procedury je zprostředkovat informace mezi petenty a správními úřady, odstraňovat nedorozumění apod. Každá petice podepsaná nejméně 10 000 osobami se zařazuje po prošetření výborem k projednání na schůzi Senátu.

Na půdě Senátu probíhá pravidelně celá řada seminářů a konferencí, na kterých senátoři dávají prostor k vyjádření se zástupcům odborné i laické veřejnosti.

Pomineme-li tyto specifické formy činnosti Senátu, otevírá se česká druhá komora veřejnosti i řadou jiných způsobů. Připomínky k návrhům zákonů lze zasílat klasickou elektronickou poštou přímo zpravodajům jednotlivých výborů. Na internetu Senát prezentuje všechny důležité údaje o své činnosti, a to jak aktuální, tak za jednotlivá funkční období, uveřejňuje složení orgánů a senátorských klubů nebo adresy regionálních senátorských kanceláří. Dále vydává čtvrtletník „Senát“ informující o dění v Senátu a aktivitách senátorů v jejich volebních obvodech. V informačním centru jsou občanům k dispozici nejen informační materiály o Senátu, ale i návrhy zákonů.

Kancelář Senátu také zajišťuje prohlídky s kvalifikovaným výkladem školám či početným návštěvám z jednotlivých volebních obvodů. Valdštejnský palác je pro veřejnost otevřen o víkendech, během státních svátků a dnů otevřených dveří. Převážnou část roku je také denně otevřena Valdštejnská zahrada, kde jsou v letních měsících pořádána kulturní představení. Například od června do září se každý čtvrtek konají koncerty Kulturního léta v Senátu. Celoročně je na 1. nádvoří otevřena Výstavní síň Senátu. Zde se po dvou měsících střídají nejrůznější expozice. Na 1. nádvoří se v historickém sklepení nachází Trčkovská galerie se stálou výstavou protokolárních darů. Vstup do všech částí Valdštejnského paláce je zdarma.

KANCELÁŘ SENÁTU

Odborné, technické a organizační zabezpečení činnosti Senátu zajišťuje Kancelář Senátu. Řídí ji vedoucí Kanceláře, který zastupuje Kancelář navenek a je zodpovědný za její chod. Útvary Kanceláře Senátu zajišťují úkoly spojené s odborným, organizačním a technickým zabezpečením činnosti Senátu, jeho orgánů a funkcionářů, senátorů a senátorských klubů. Pečují rovněž o areál sídla Senátu, který tvoří Valdštejnský palác se zahradou a Jízdnou, Kolovratský palác a Malý Fürstenberský palác.

SENÁT

Senát Parlamentu České republiky

Valdštejnské náměstí 17/4

118 01 Praha 1

tel.: +420 25707 1111

fax: +420 25753 5700

www.senat.cz, epodatelna@senat.cz

2013